

УДК 378.14

JEL Classification: J11; J24

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5\(38\).246-262](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2020.5(38).246-262)**О.М. Скібіцький**, доц., канд. екон. наук*Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна***В.О. Липчанський**, доц., канд. пед. наук*Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна*

Дистанційна освіта фахівців туристичного і готельно-ресторанного бізнесу

Досліджено феномен дистанційного навчання у сучасному науково-педагогічному дискурсі. Розкриті базові поняття дистанційної освіти. Визначені особливості організації дистанційного навчання в туристичній і споріднених галузях готельного і ресторанного обслуговування. Проведено аналіз розповсюдження дистанційного навчання в світі. Проаналізовано стан та перспективи організації системи дистанційного навчання фахівців туристичної галузі в Україні. Розглянуті методика проведення дослідження організації дистанційного навчання у вітчизняних ЗВО. Досліджені можливості системи управління навчанням *Moodle*. Запропоновані напрямки організації дистанційного навчання в процесі вивчення окремих дисциплін студентами ЗВО. Окреслені напрямки впровадження новітніх інноваційних технологій в систему дистанційної освіти та їх інвестування

сфера послуг, форми навчання, дистанційна освіта, туристичний бізнес, готельно-ресторанна справа, інформаційні технології в освіті, електронний підручник, інтерактивні методи навчання

А.Н. Скибицкий, доц., канд. экон. наук*Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова, г. Киев, Украина***В.А. Липчанский**, доц., канд. пед. наук*Центральноукраинский национальный технический университет, г. Кропивницкий, Украина*

Дистанционное образование специалистов туристического и гостинично-ресторанного бизнеса

Исследован феномен дистанционного обучения в современном научно-педагогическом дискурсе. Раскрыты базовые понятия дистанционного образования. Определены особенности организации дистанционного обучения в туристической и родственных ей отраслях гостиничного и ресторанного сервиса. Проведен анализ распространенности дистанционного обучения в мире. Проанализировано состояние и перспективы организации системы дистанционного обучения специалистов туристической сферы в Украине. Рассмотрены методика проведения исследования организации дистанционного обучения в отечественных ВУЗах. Исследованы возможности системы управления обучением *Moodle*. Предложены направления организации дистанционного обучения в процессе изучения отдельных дисциплин студентами ВУЗов. Обозначены направления внедрения новейших инновационных технологий в систему дистанционного образования и их инвестирования

сфера услуг, формы обучения, дистанционное образование, туристический бизнес, гостинично-ресторанное дело, информационные технологии в образовании, электронный учебник, интерактивные методы обучения

Постановка проблеми. Під час реформування освіти у вищих навчальних закладах прогресивно розробляється концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій. Дистанційне навчання на сьогодні є одним із ключових напрямів оновлення всіх ланок освітньої системи України. Відбувається науково-теоретичне осмислення дистанційних форм навчання. Розробляється відповідне методичне забезпечення, до наукового обсягу входить нова термінологія, триває експериментальна апробація нових дистанційних освітніх технологій.

Саме розширення впровадження інноваційної форми навчання – дистанційної – забезпечить ефективну управлінську діяльність фахівців обслуговуючої сфери як сьогодні, так і в майбутньому, яка через системність, актуальність, постійну модернізацію та адаптацію до сучасних умов існування суспільства, сприятиме

становленню України, як європейської держави, дасть змогу подолати брак висококваліфікованих управлінських кадрів, які мають володіти новітніми інформаційними технологіями і методиками управління в сфері туризму.

Основи професійної компетентності педагога як організатора дистанційного навчання закладаються в навчально-виховному процесі ЗВО за умови, якщо, з одного боку, дистанційні технології застосовуються для професійної підготовки майбутнього менеджера готельно-ресторанно, туристичного бізнесу, з іншого – якщо в процесі дистанційного навчання він здобуває знання та вміння щодо реалізації дистанційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Дистанційне навчання – це самостійна форма навчання, інформаційні технології в дистанційному навчанні є провідним засобом.

У чому основні переваги онлайн-освіти перед звичним нам навчанням:

- доступ до інформації в будь-який зручний для студентів (учнів) час;
- можливість вчитися в тому темпі, який підходить конкретному студенту/учневі;
- вибір напрямків, предметів і навіть викладачів;
- географічна доступність та інше.

Ефективному впровадженню дистанційного навчання в систему освіти України сприятиме дослідження та використання досвіду зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання наукового забезпечення дистанційного навчання, його проблеми та напрями вивчення знайшли своє відбиття в дослідженнях таких авторів, як: Биков В., Лещенко М., Тимчук Л., Блощинський І.Г. [1] Борбіт А.В. [2], Мазуркевич І.В., Костінська О.Л., Буйницька О. П. [3], Вишнівський В. В. [5], Дегтяренко Т.М. [6], Дзюба П.А. [7], Зайцева Т.А., Дробніца І.П., Муковіз О.П. [16] та ін. Окремі аспекти неперервної освіти і відкритого навчання, організаційно-педагогічні засади дистанційної підготовки фахівців відображено в працях Д. Бодненко, Т. Десятова, С. Лисенко, В. Лугового тощо.

В Україні питанням запровадження інформаційних, зокрема, дистанційних технологій у систему підготовки студентів присвячені публікації В.М. Сороко, Р.А. Ільєсова, В.А. Куценка, Є.О. Ралдугіна, С.А. Калашнікової, І.І. Журальнової В.М. Кухаренка тощо. На особливу увагу заслуговують праці таких науковців, як: Т. Койчева, О. Колгатін, І. Лещенко, В. Луговий, О. Малярчук, Н. Мукан, Н. Ничкало, В. Олійник, В. Пасічник, О. Рибалко, Сиротенко, О. Собаєва, П. Стефаненко, Б. Шуневич та ін.

Водночас, ученими різних країн опубліковано значну кількість наукових монографій і статей, присвячених найрізноманітнішим проблемам дистанційної освіти. Серед іноземних (у т.ч. російських) авторів, які займалися цією проблемою, слід виділити таких як. Ли Юань [14] і Стефан Пауэлл, Ендрю П. Келли [11], Фредерик М. Хес, Rumble G. and Harry K [27]., Sánchez-Elvira Paniagua A. and Simpson O. [28].

Заслуговують на увагу дослідження вчених: А. Андрєєва, А. Багдасяна, Ю. Богачкова, Б. Гольтбенга, В. Гриценка, Н. Задорожну, А. Калмикова, Д. Кигана, В. Кухаренка, В. Куценка, Г. Лелікова, М. Моїсєєва, А. Монако, О. Оболенського, Є. Полат, Є. Ралдугіна, В. Солдаткіна, В. Сороко, В. Тихомирова, А. Хуторського тощо.

У цих та інших працях розглянуті питання створення навчальних матеріалів за допомогою інформаційних технологій, принципи розробки дистанційних курсів для підприємств і державних службовців,

Разом із тим необхідність опрацювання означеної проблеми і розробки методичних рекомендацій для підготовки менеджерів, диктується відсутністю ґрунтовних, системних вітчизняних наробок, присвячених питанням впровадження

дистанційної форми навчання в систему підготовки, фахівців туристичної і суміжних до неї галузей, їхньої перепідготовки, тренінгів (підвищення кваліфікації) в контексті глобалізації і системної інтеграції міжнародного ринку освітніх послуг.

Постановка завдання. Метою дослідження є проаналізувати стан та вивчити досвід організації дистанційного навчання для удосконалення цієї форми набуття вищої освіти.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- визначити теоретичні засади організації дистанційного навчання;
- розкрити сутність ключових дефініцій дослідження;
- встановити особливості впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах;
- дослідити сучасний стан дистанційного навчання у педагогічних закладах вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. Світовий туризм на початку XXI ст. набув надзвичайно стрімкого розвитку. У 2020 р. у світі прогнозується 1,5 млрд. туристів [7]. Нині розвиток туристичної галузі є надзвичайно актуальними і для України, оскільки туризм є одним із важливих чинників виходу нашої економіки до збільшення надходжень до бюджету. Розвиток туризму в Україні, як чинник формування економіки держави зумовлює необхідність створення галузевої системи підготовки та підвищення кваліфікації відповідних кадрів [8].

Підготовка кадрів у туризмі традиційно була пов'язана лише із підвищенням кваліфікації працівників галузі, що, за відсутності базової освіти, не вирішувало кадрової проблеми.

Сьогодні підготовкою кадрів для туризму та готельного і ресторанного господарства займається 146 вищих навчальних закладів України різних форм власності та рівнів акредитації, які здійснюють підготовку зі спеціальностей 073 «Менеджмент», спеціалізація 07305 «Готельний і ресторанний менеджмент», спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа», спеціалізація «Міжнародний готельний бізнес», з напрямів підготовки «Туризм», «Менеджмент» (професійне спрямування «Менеджмент туристичного бізнесу»), «Харчові технології та інженерія (професійне спрямування «Технології в ресторанному господарстві»)» [8].

В практичній та науково-дослідницькій роботі всі напрями підготовки із зазначених спеціалізацій (як вид професійної діяльності) треба розглядати як управління діяльністю туристичного підприємства (в т.ч. управління галуззю, трудовим колективом, окремими працівниками), здійснюване в умовах невизначеності та спрямоване на забезпечення його економічної та функціональної ефективності [20].

Як показав досвід, для держави дистанційна освіта – достатньо недорога форма навчання. Середня оцінка світових освітніх систем показує, що ДН обходиться на 50% дешевше за традиційні форми. Аналіз діяльності центрів ДН показав, що витрати на підготовку фахівця, використовуючи ДН, складають приблизно 60% від витрат на підготовку фахівців за денною формою [25]. Проте, розкид вартості програм для студентів дуже широкий – від безкоштовних до достатньо дорогих, ціна яких складає декілька тисяч доларів. На кінець 1997 р. в 107 країнах світу діяло близько 1000 навчальних закладів, що мають дистанційну форму навчання. Кількість тих, хто отримав вищу освіту, використовуючи таку форму навчання, в 1997 р. складала близько 50 млн чоловік, в 2000 р. – 90 млн, за прогнозами в 2023 р. складатиме 120 млн осіб [13].

Ретроспективний огляд становлення дистанційного навчання дозволяє виокремити його найбільш значні події. Так, аналізуючи досвід впровадження дистанційного навчання в освітні системи різних країн можна виділити 10 основних

причин що спонукали до організації дистанційного навчання в ЗВО [18, с. 80]. Перерахуємо їх в міру убування їхньої значущості:

1. Поліпшення якості навчання.
2. Потреба учнів у вдосконаленні знань/умінь.
3. Переваги нових педагогічних технологій.
4. Зростаючий попит на нову форму навчання.
5. Отримання доходів.
6. Можливість постійної взаємодії педагогів і учнів.
7. Необхідність виживання в інформаційному суспільстві.
8. Можливість скорочення витрат на реорганізацію освіти.
9. Наказ міністерства.
10. Зменшення штату адміністративного персоналу [10].

Перелічені мотиви дали свої результати – наприкінці 1997 р. в 107 країнах світу діяло близько 1000 навчальних закладів, що мали дистанційну форму навчання. Кількість тих, хто отримав вищу освіту, використовуючи таку форму навчання, в 1997 р. складала близько 50 млн. чоловік, в 2000 р. – 90 млн., а за прогнозами в 2023 р. складатиме 120 млн. осіб [23].

Отже, наразі актуальною технологією освіти стає дистанційне навчання. Цілями ДН є: стимулювання інтелектуальної активності студентів, а також залучення їх у відбір, опрацювання й організацію дидактичного матеріалу; посилення мотивації, яка досягається шляхом чіткого визначення цінностей і внутрішніх причин, що спонукають вчитися; розвиток здатностей і навичок навчання і самонавчання, які забезпечують розширення і поглиблення навчальних технологій і методів (прийомів) [12].

Основи професійної компетентності викладача, як організатора дистанційного навчання, закладаються в навчально-виховному процесі ЗВО за умови, якщо, з одного боку, дистанційні технології застосовуються для професійної підготовки майбутнього вчителя, з іншого – якщо в процесі дистанційного навчання він здобуває знання та вміння щодо реалізації дистанційних технологій у майбутній професійній діяльності [26].

Розроблена Х. Хінтерхубером і В. Поппом «модель компетентності в стратегічному управлінні» являє собою каталог для систематизації всіх, у тому числі і нових вимог, які висуваються до управлінського персоналу туристичних і суміжних підприємств. Відповідно до цього каталогу компетентність керівництва є сумою наступних компонентів: функціональної компетентності, ситуативної, інтелектуальної і соціальної компетентності [1].

Функціональна компетентність – це знання про технологію, маркетинг, контролінг, а також придбання і засвоєння косих функціональних (професійних) знань, готовність менеджерів до навчання.

Ситуативну компетентність відносять до тих вимог до управління, які обумовлені специфікою різних фаз життєвого циклу підприємства (створення, зростання тощо).

Інтелектуальна компетентність припускає наявність аналітичного мислення в комбінації з умінням мислити в категоріях комплексних зв'язків.

Соціальна компетентність охоплює комунікаційні й інтегративні здатності керівників, що проявляються як у внутрішньо-фірмовій діяльності, так і при взаємодії з оточуючим середовищем.

На думку авторів цієї моделі [14], функціональна і ситуативна компетентність характеризує професіоналізм, а інтелектуальна і соціальна – психологічну

самостійність керівника. Вони повинні диференційовано проявлятися у топ менеджерів у залежності від їхнього ієрархічного рівня і специфіки конкретної ситуації.

Значення кожної компетентності не викликає сумнівів, проте, дискусійним можна назвати питання чіткого визначення кожного виду компетентності, особливо – соціальної компетентності. Так, деякі вчені під соціальною складовою мають на увазі функції управління виробничим об'єктом як соціальним організмом, у якому специфічно переломлюються основні характеристики суспільства, особливості й завдання певного етапу розвитку. Конкретний зміст цих функцій складає спрямований вплив керівника на вирішення соціальних проблем, властивих об'єкту управління, взаємини між його помітними соціальними елементами, між об'єктом і його соціальним середовищем.

Порівняльний аналіз європейських моделей професійної готовності туристичної освіти майбутнього фахівця дозволив виділити та узагальнити такі основні види компетенцій:

- інструментальна – містить у собі комплекс загальних наукових знань, практичних навичок та вмінь, пов'язаних з туристичною діяльністю, наданням туристичних послуг тощо, а також практичний досвід їх застосування;
- спеціальна – містить у собі комплекс спеціальних наукових знань у сфері туризму, практичних навичок та вмінь, а також практичний досвід їх застосування;
- міжособистісна – характеризує вміння співпрацювати з людьми (керівництвом, підлеглими, споживачами послуг, контрагентами, партнерами тощо), працювати в колективі, значущість для особи етичних та гуманістичних принципів, здатність до самоаналізу;
- системна – характеризує вміння фахівця застосовувати набуті знання на практиці, виконувати галузеві статистичні, методологічні та аналітичні дослідження, результатом (метою) яких є особистісний професійний розвиток, або ж вирішення виробничих завдань;
- управлінська – характеризує вміння фахівця оцінювати ситуацію, мобілізувати та управляти внутрішньо-організаційним ресурсним потенціалом для досягнення поставлених перед підприємством завдань [4].

Досліджуючи поняття професійної компетентності працівника науковці розглядають:

- базові компетенції, які передбачають засвоєння основ сучасного науково знання, принципів та закономірностей більшості основних конкретних видів бізнесу;
- спеціальні компетентності, котрі безпосередньо стосуються діяльності в туристичній галузі;
- інтегровані компетенції, які є сукупність знань, вмінь та навичок, що надають змогу фахівцю на практиці реалізувати свою компетентність;
- метапрофесійні якості особистості, під якими розуміються якості особистості фахівця, котрі використовуються в групі суміжних та багатопрофільних професій;
- ключові компетенції, які визначають реалізацію спеціальних компетентностей та інтегрованих компетенцій;
- ключові кваліфікації, під якими розуміють метапрофесійні конструкти широкого радіусу використання, котрі включають базові компетентності, ключові компетенції та метапрофесійні якості [1, с. 123].

Спеціальні фахові компетенції за результатами навчання передбачають вміння, знання та навички щодо виконання:

- дослідно-аналітичних функцій;

- технологічних функцій;
- сервісних функцій;
- організаційних функцій;
- управлінських функцій [1, с. 124].

Розглянемо, які проблеми вбачаються у формуванні професійних компетентностей:

- вимоги ринку праці та ідентифікація знань та вмінь (початковий рівень, компетенції);
- розбіжності у визначенні переліку первинних посад кожного освітнього рівня підготовки (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, МВА, доктор філософії);
- різноплановість напрямів підготовки фахівців для туристичної сфери;
- слабка мотивація ринку праці щодо оцінювання якості освіти;
- визначення потреб у фахівцях певної кваліфікації;
- деструкція у системі підготовки;
- слабка зацікавленість ЗВО у працевлаштуванні випускників певного фаху, відсутність ланцюга “навчання протягом всього життя” [6, с. 43].

Отже, сьогодинішній дипломований фахівець будь-якого підприємства, в т.ч. і готельно-ресторанного, туристичного бізнесу, та супутніх і обслуговуючих галузей, повинен мати гарні знання, стратегічне мислення, заповзятливість, широку ерудицію, адаптивність і високу культуру.

Важливу роль у формуванні інформаційної культури, на думку О. Буйницької, відіграє освіта, і особливо вища, яка спрямована на виховання фахівців інформаційного суспільства, виробляючи у них відповідні навички і вміння: диференціації інформації, виділення значущої інформації, вироблення критеріїв її оцінки, підготовки інформації та її використання [15, с. 193].

На сучасному етапі модернізації та розвитку освіти інформатизація й індивідуалізація засобів навчання, створення інтелектуальних дидактичних систем, які сприяють підвищенню ефективності навчально-виховного процесу є пріоритетним напрямком.

Впровадження інформаційних технологій повинно допомогти освіті вийти на якісно новий рівень розповсюдження знань.

Сьогодення потребує від освіти нового фахівця, який вміє швидко адаптуватися в умовах стрімкої зміни технологій, вміє за короткий обсяг часу обробляти великі обсяги інформації та постійно підвищувати свій професійний рівень.

У цьому контексті особливої уваги потребує питання розвитку системи дистанційної освіти для підготовки спеціалістів різних напрямів. Саме з погляду на перспективи розвитку держави та забезпечення її конкуренто-здатності на ринку освітніх послуг, все більшого впровадження в освітній процес набуває дистанційна освіта.

При реформуванні дидактичного процесу у ЗВО розробляється концепція прогресивної ДО, що передбачає розробку різноманітних технологій, зокрема технології змішаного навчання (*blended learning*) [14, с. 20].

Засновником дистанційного навчання вважають британського винахідника І. Пітмена, який у 1840 р за допомогою поштових відправлень почав навчати стенографії студентів у Лондоні. Відповідно до нового методу («стенограма Пітмена») студенти переписувались з викладачами, виконували різні завдання і надсилали курсові роботи. Для цієї форми навчання ще в 1843 р. було створено безкоштовне товариство кореспондентського навчання стенографії, де могли навчатися всі бажаючі [13].

Перший етап (1836-1950 рр.) – кореспондентське навчання, при якому переважає односторонній зв'язок і воно схоже на самонавчання. Схему зв'язку навчального закладу, викладача, студента і навчального матеріалу на цьому етапі наведено на рис. 1.

Рисунок 1 – Односторонній зв'язок навчального закладу, викладача, студента і навчального матеріалу

Джерело: складено авторами на основі [3]

Другий етап (1950-1970 рр.) – кейс навчання, за якого переважає двосторонній зв'язок: навчання: телефоном, інтерактивні: відео, радіо- і телетрансляції, мультимедіа, комп'ютерні програми, електронна пошта, факс тощо.

Зв'язок навчального закладу, викладача, студента і навчального матеріалу представлено на рис. 2.

Рисунок 2 – Двосторонній зв'язок навчального закладу, викладача, студента і навчального матеріалу

Джерело: складено авторами на основі [3]

Третій етап (1970-1990 рр.) – трансляційне навчання, за якого переважає багатосторонній зв'язок між студентом, викладачем, освітнім закладом і навчальними матеріалами. Такий зв'язок став можливим із використанням Інтернет, високошвидкісних ліній зв'язку, сучасного апаратного і програмного забезпечення, що уможливили проведення аудіо-, відео-, телеконференції, форуми, електронні бесіди (*chats*) та ін.

Перший заклад, який використав дистанційне навчання став Берлінський інститут вивчення іноземних мов, створений Ч. Тусеном і Г. Ланченштейдтом у 1856 р. Навчання в ньому відбувалося за перепискою, яке отримало назву «кореспондентське навчання» (*corresponding learning*). У 1877 р. шотландський Університет Святого Андрія запропонував кореспондентське навчання для підготовки жінок з різних країн

на звання ліцензіата мистецтв. Впродовж наступних років дистанційну підготовку студентів запровадили: Королівський університет Канади (1889 р.); Чиказький університет (1891 р.); Квіслендський університет (1911 р.). Власне з кінця XIX ст. термін «кореспондентське навчання» поступився місцем терміну «дистанційне навчання» (*distant education*), що пов'язують із появою поняття у 1892 р. у каталозі заочних кореспондентських курсів Університету штату Вісконсін (США) [19].

На сьогодні він має філіали у 120 країнах і здійснює навчання 185.000 студентів за 2,5 тисячами навчальними курсами. Навчальний процес у цьому закладі здійснюється за допомогою супутникового телебачення, поширення відокремлених носіїв електронної інформації, електронної пошти, Інтернету та традиційних літературних джерел [18].

Наведені факти становлення дистанційної освіти були систематизовані О. Муковіз, що дало науковцю підстави виокремити три етапи розвитку дистанційного навчання на три етапи [6, с. 9-11]:

Схема зв'язку навчального закладу, викладача, студента і навчального матеріалу презентовано на рис. 3.

Рисунок 3 – Багатобічний зв'язок навчального закладу, викладача, студента, і навчального матеріалу

Джерело: складено авторами на основі [3]

Сам термін «дистанційне навчання» офіційно визнали у 1982 р., коли Міжнародна рада з кореспондентської освіти (*International Council for Correspondence Education – ICCE*) змінила свою назву на Міжнародну раду з дистанційного навчання (*International Council for Distance Education – ICDE*) [13].

Узагальнюючи викладене, можемо стверджувати, що з розвитком комунікаційних технологій, появою глобальної мережі Інтернет дистанційне навчання у світовому контексті зазнало значної трансформації [23].

Певну історію має дистанційне навчання у вітчизняній освіті. Так, вже у 20-х рр. XX ст. в Україні виник різновид кореспондентського навчання – заочне навчання, яке широко використовувалося в навчальних закладах різного типу.

Отже, ретроспективний огляд впровадження дистанційної форми навчання на теренах вітчизняної освіти дозволяє стверджувати її тотожність зарубіжному досвіду із суттєвим часовим прискоренням. Саме тому у визначення поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній літературі враховується, що основою сучасних форм дистанційного навчання виступають два джерела: кореспондентське (заочне) навчання та б) очне навчання з використанням інформаційних технологій.

Відповідно до накопиченого світового досвіду вчені виділяють дві базові моделі: британська (або асинхронна, індивідуальна) та американська (або синхронна, групова).

Як якісно новий рівень заочної форми навчання, яка закономірно набуває змін у зв'язку з появою, поширенням та використанням в освітніх цілях нових інформаційних

технологій, розглядають дистанційне навчання Борбіт А. В., Мазуркевич І. В., Костінська О. Л. Вчені доводять, що дистанційне навчання вирішує багато вузьких місць традиційної заочної форми навчання, зокрема: відсутність систематичності у спілкуванні викладача і студента; недостатній рівень педагогічного управління процесом учіння; низький рівень інтерактивності навчання тощо [14, с. 38].

Дещо іншої думки особливостей дистанційного навчання має Є. Полат, коли стверджує, що відмінність дистанційної та заочної форм навчання полягає у таких аспектах.

1. Ключовим поняттям дистанційної освіти є інтерактивність – постійне систематичне взаємодія вчителя і учнів, учнів між собою в навчальному процесі. У заочному навчанні інтерактивність епізодична. Інтерактивність в дистанційній формі навчання реалізується на двох рівнях: на рівні взаємодії вчителя та учнів і учнів між собою, і на рівні взаємодії учнів з використовуваними ними засобами навчання, переважно електронними засобами. Друга форма взаємодії можлива в будь-якій формі навчання.

2. Засоби реалізації всіх компонентів системи дистанційної освіти мають специфічний вплив на кожен з компонентів системи навчання, обумовлюючи їх відбір, структурування та організацію. Курс заочного навчання і курс дистанційного навчання відрізняються один від іншого принципово, організацією навчального матеріалу, його структурою, способом взаємодії викладача та учнів, організацією інформаційно-освітнього середовища навчального процесу. Методи і форми навчання також принципово відрізняються під впливом використовуваних Інтернет-технологій. Вони вбудовані в навчальний процес і представляють його невід’ємну частину.

3. Система управління пізнавальною діяльністю студентів (учнів) також обумовлена специфікою використовуваних послуг Інтернет [25, с.14].

На сьогодні, електронну дистанційну освіту розглядають, як вид навчання, в якому всі аспекти освітнього процесу базуються на комп’ютерних технологіях. Сучасні електронні технології освіти дозволяють створювати групи для навчання, керувати ними; проводити онлайн-тести; збирати й опрацьовувати результати; організовувати колективну роботу над завданнями [18].

Використання комп’ютерних технологій інтегровано в електронну освіту, що дозволяє створити єдиний навчальний простір, доступний для всіх учасників освітнього процесу [17, с. 19].

Таким чином до потенційних студентів можна віднести територіально віддалених слухачів, військовослужбовців, жінок у декретній відпустці, людей з інвалідністю, фахівців, що підвищують кваліфікацію тощо.

Варто також додати, що у дистанційному навчанні виділяють три основні технології, а саме: кейс-технологію; телевізійно-супутникову технологію; мережеву технологію. Зазначимо, що кейс-технологія була створена першою, вона працює за принципом модульності. Такий принцип дає змогу поєднати потреби і можливості освітніх стандартів з вимогами студентів. Телевізійно-супутникову технологію стає менш актуальною, її успішно замінює інтернет-технологія (мережева технологія) та технологія дистанційної освіти.

Наведені факти переконують що ДО є однією з прогресивних форм навчання в ХХІ ст., оскільки їй притаманна відкритість, безперервність, економічність, доступність.

Лі Юань і Стефан Пауелл, фахівці Бостонського університету (Великобританія) вважають, що вже зараз університетам необхідно сповна скористатися підричним потенціалом масового відкритого навчання, оскільки «існує явна необхідність у нових

бізнес-моделях та інноваціях у вищій освіті для того, щоб впоратися з труднощами соціальних та економічних змін у подальшому» [22].

При використанні дистанційного навчання в вищому навчальному закладі змінюється роль викладача. На нього покладаються такі функції, як координування пізнавального процесу, коригування курсу, що вивчається, консультування слухачів під час впорядкування індивідуального навчального плану, керування їхніми навчальними проектами тощо. Він допомагає студентам у їхньому професійному самовизначенні.

Діяльність студента змінюється у напрямі від одержання знань до їх пошуку. При дистанційній формі навчання тьютор, закріплений за групою студентів, поєднує в собі якості викладача, консультанта і менеджера навчального процесу. Тьютор стає ключовою фігурою в дистанційному навчанні.

З аналізу досвіду зарубіжних університетів робимо висновок, що в більшості випадків розробник курсу і тьютор – це та ж сама особа. За визначенням О. Муковіза, тьютор – це викладач-консультант, наставник, керівник навчальної групи, що вивчає курс, займається методичною підготовкою і проводить групові практичні заняття (тьюторіали), надає допомогу у виконанні контрольних робіт, перевіряє й оцінює їх, проводить консультації і надає психологічну, педагогічну підтримку та індивідуальну допомогу студентам у розв'язанні навчальних проблем, здійснює професійну орієнтацію і консультування з питань працевлаштування [6, с. 28].

Завданнями тьютора є створення та підтримка моделі ефективного навчання, відповідальність за підтримку дискусійного напрямку, передача спеціальних знань та відомостей, забезпечення комфортного психолого- педагогічного клімату у групі. Отже тьютор – це викладач-консультант, який контролює навчальний процес у дистанційній формі й виконує одночасно функції викладача, консультанта й організатора (менеджера) навчального процесу [1].

При дистанційній формі навчання тьютор, закріплений за групою студентів, поєднує в собі якості викладача, консультанта і менеджера навчального процесу. Тьютор стає ключовою фігурою в дистанційному навчанні.

У цій системі, викладач створює загальний курс навчання, використовуючи мультимедійні педагогічні ресурси, індивідуалізує його до потреб та здібностей кожного студента, та здійснює підтримку діяльності студентів [13, с. 27].

Аналіз інформаційних ресурсів Інтернету показав, що найбільший інтерес серед таких систем представляє програмно-інструментальна платформа дистанційного навчання *Moodle*.

Вважається, що абревіатура *MOODLE* пов'язана з виразом: *Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment* – модульне об'єктно- орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке дозволяє будь-кому дистанційно, за допомогою Інтернету, оволодіти навчальним матеріалом та самому створювати дистанційні курси і проводити навчання на відстані [5].

Головним розробником системи є *Martin Dougiamas* з Австралії. Цей проект є відкритим та в ньому бере участь і велика кількість інших розробників.

Це система управління вмістом сайту, спеціально розроблена для створення викладачами якісних онлайн-курсів. Цей програмний продукт використовується більше ніж у 100 країнах світу університетами, школами, компаніями й незалежними викладачами [14].

Інформаційне середовище *Moodle* надає викладачеві широкі можливості для розміщення навчальних матеріалів:

- веб-сторінки;
- інтерактивні елементи курсу;

- засоби комунікації;
- електронні книги;
- тренінги та навчальні програми;
- посилання на файли;
- аудіо- та відеоматеріали;
- каталоги.

Платформа *Moodle* в мережному варіанті є майданчиком для проведення форумів та чатів окремих груп слухачів курсів. Чат використовується на дистанційному етапі згідно з графіком навчального процесу, який отримує кожний слухач, для «живого» спілкування викладача зі слухачами курсів. Інша можливість, яку надає *Moodle* в мережному варіанті для спілкування – це форум.

Форум відрізняється від чата тим, що його можна вважати семінаром, який розтягнутий у часі. Крім того форум використовується для проведення консультацій як на дистанційному етапі курсового навчання, так і в міжкурсовий період для обговорення актуальних питань. Ці види спілкування на дистанційному етапі можуть зайняти місце тематичної дискусії чи семінарського заняття [2].

Використання електронного навчального середовища *Moodle* дозволяє зберігати індивідуальний підхід до освітнього процесу та організовувати групову діяльність студентів за допомогою чатів, форумів та інших комунікативних складових системи.

У *Moodle* є рішення для всіх можливих завдань управління навчальним процесом. Якщо ж готового рішення поки немає або воно недосконале, функціонал системи можна легко розширити [6].

Можливості, які *Moodle* дає користувачам, можна згрупувати за ролями (рис. 4).

Підсумовуючи, можна сказати, що дистанційне навчання є перспективною формою організації процесу навчання, яка здатна забезпечити систему підготовки та безперервної підтримки високого рівня кваліфікації фахівців.

Підвищує соціальну і професійну мобільність населення, підприємницьку та соціальну активність, рівень самосвідомості.

Технології дистанційного навчання можуть упроваджуватись не лише в дистанційній, а і в інших формах навчання: очній, заочній, екстернаті, що і є перспективою наших подальших наукових пошуків.

Втім, використання ключових понять і термінів дистанційного навчання в дослідженнях багатьох науковців є дискусійним. Тому вважаємо однією з причин існування труднощів у розумінні поняття «дистанційне навчання» є теоретико-методологічне обґрунтування його дефініцій, відсутність єдиного розуміння змісту базових визначень, пов'язаних з цим терміном. Можна нарахувати не менше тридцяти термінів-еквівалентів, що з'явилися впродовж останніх 15-20 років [24]. З огляду на проблему визначення точного поняття «дистанційне навчання» виникає потреба більш ґрунтовне дослідження цього терміну.

Вирішальну роль у дистанційному навчанні відіграє електронний підручник, який відрізняється від звичайних підручників. Він складається так, щоб максимально активізувати процес пізнання студентами і навчити їх працювати самостійно. Для цього навчальний матеріал підручника (посібника) викладається так, щоб бути зрозумілим без звертання до інших джерел, а наприкінці кожного модуля пропонуються питання (аналітичні й узагальнюючі), ключові терміни, контрольні тести. Наприкінці посібника (підручника) даються відповіді на типові питання. Проте, на частину питань відповідей у тексті не дається. А отже студент повинен знайти їх самостійно. При цьому слухачі обговорюють загальні проблеми курсу в режимі активного діалогу з викладачем.

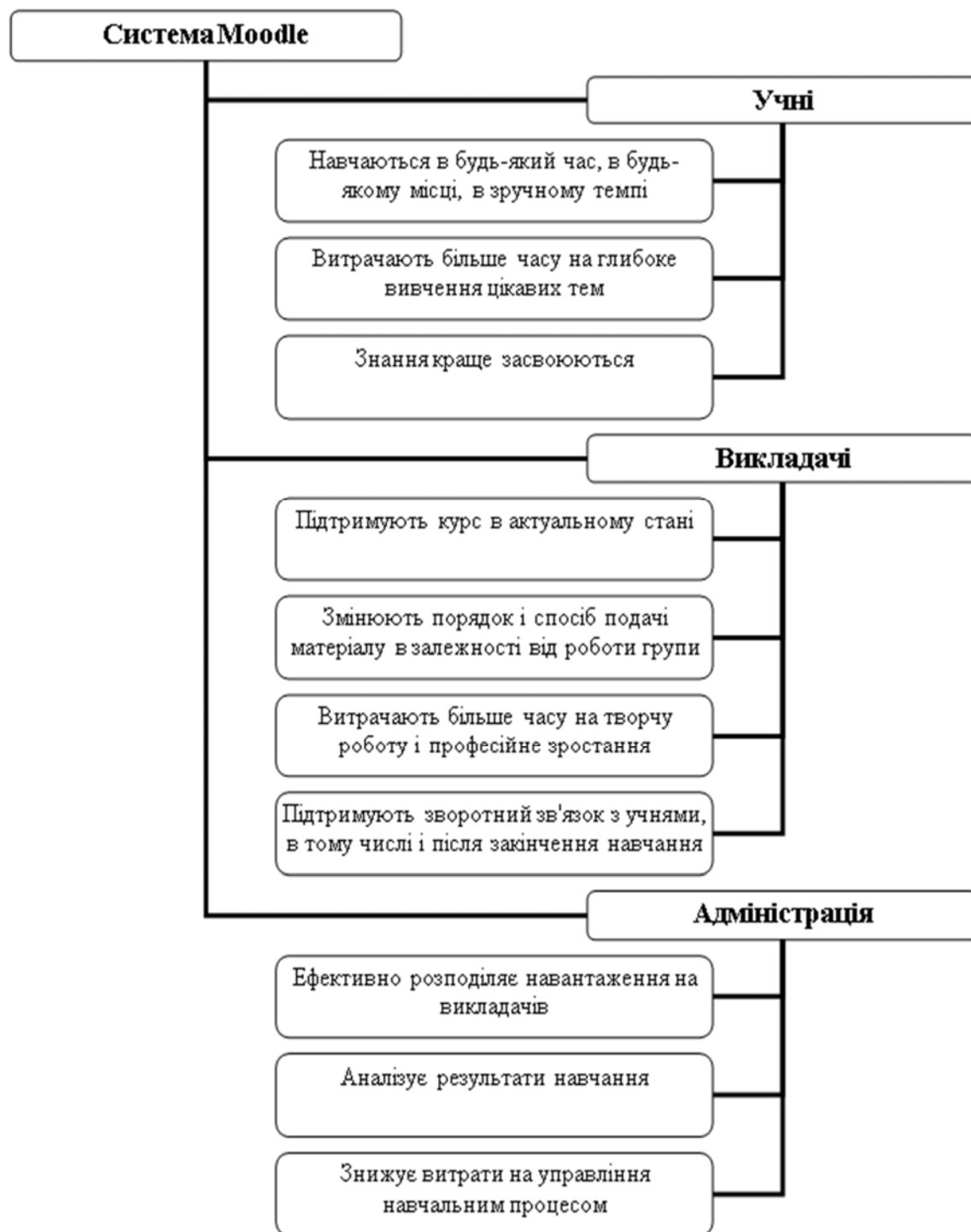

Рисунок 4 – Схема можливостей системи Moodle для користувачів

Джерело: Складено автором на підставі [5]

На думку дослідників [15; 17; 18; 19], основними проблемами дистанційного навчання як на Заході, так і в Україні є:

- 1) погіршення якості освіти через зменшення контакту студентів із викладачами;
- 2) виключення виховного процесу зі сфери освіти;

3) погіршення здоров'я слухачів при навчанні з використанням комп'ютерів через тривалу і неконтрольовану роботу із ними;

4) зменшення особистісних контактів людей, тому що більша частина комунікацій здійснюється заочно (по телефону, електронній пошті, мережі Інтернет тощо).

На жаль, вітчизняна система дистанційного навчання поки не досягла бажаного рівня, який би наближався до світового. Причини цього ми бачимо в наступному:

– в Україні не вдалося створити повноцінні комп'ютерні підручники, що дозволяють вчитися студентам самостійно;

– не вдалося залучити в дану сферу найбільш кваліфікованих і досвідчених викладачів і практиків;

– у слабкій організації системи зворотного зв'язку «студент – викладач», що не дозволяє студентові вчитися на помилках;

– у відсутності механізму оцінки педагогічної корисності комп'ютерних засобів викладання і навчання.

В Україні дистанційне навчання звелось до двох, далеко не кращих систем заочного навчання:

1) імпульсного;

2) консультативного.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Характерними ознаками поняття дистанційного навчання є: форма здобуття знань, рівноцінне очному, заочному, екстернатному; комплекс освітніх послуг, які можуть надаватися різним категоріям студентів та учнів за допомогою інформаційного навчального середовища та мультимедійних технологій; індивідуалізований процес, який відбувається опосередковано через взаємодію вчителя та школяра засобами інтернет-технологій. Потрібно усвідомлювати чітке розмежування заочної та дистанційної освіти. Отже, підведемо підсумок:

1. Встановлено, що внаслідок інформатизації відбувається вплив на всі сфери людської діяльності та з'являються нові інформаційні технології.

2. Уточнено, що передумовами виникнення форм дистанційного навчання є: нова освітня парадигма, яка визначила пріоритети розвитку відкритої освіти; позитивна динаміка соціально-економічного і науково-технічного розвитку; посилення інтеграційних та демократичних процесів в освіті та суспільстві в цілому; інформатизація освіти та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес вищих закладів освіти; швидкий розвиток інформаційних технологій; поява навчальних освітніх середовищ, платформ дистанційного навчання як засобу реалізації завдань дистанційної освіти.

3. При організації навчального процесу за дистанційною формою вибір платформи дистанційного навчання є дуже важливим. Так, основними напрямками використання системи *Moodle* в навчальному процесі є такі: вивчення теоретичного навчального матеріалу; представлення в електронному вигляді; формування практичних умінь і навичок; структурування результатів навчальної діяльності; автоматизація роботи з навчальною інформацією; забезпечення мережевої комунікації; організація та проведення мережевих інтерактивних групових та індивідуальних занять у режимі *on-line* та *off-line*; контроль та моніторинг навчальної діяльності слухачів дистанційного курсу.

4. Для визначення стану організації дистанційного навчання у ЗВО була проаналізована наявність середовища для дистанційного навчання. Складена

порівняльна таблиця висвітлює дані про кількість наявних дистанційних курсів у обраних закладах. На підставі отриманих результатів нами була побудована гістограма кількості дистанційних курсів у ЗВО.

5. З'ясовано критерії оцінювання якості електронного дистанційного курсу. Проведено зіставлення дистанційних курсів педагогічних ЗВО на підставі критеріїв структурно-функціональної експертизи.

6. Зроблено описову характеристику веб-середовища дистанційного навчання у ЗВО. За результатами описової характеристики обраних сайтів дистанційного навчання можна зробити висновок про недосконалість системи управління веб-ресурсами навчальних дисциплін. Зокрема, пошук посилання на сайт середовища дистанційного навчання на окремих сайтах закладів ускладнено, відсутність скороченого опису дистанційних курсів, доступ до дистанційних курсів по гостьовому доступу досить обмежений.

Для усунення виявлених недоліків дистанційних курсів при вивченні дисциплін з циклу управління ресторанно-готельним і туристичним бізнесом необхідним є опрацювання методичні рекомендації щодо підготовки електронних навчальних курсів для вивчення цих дисциплін при організації дистанційного навчання.

Список літератури

1. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип.3. С. 34-38.
2. Борбіт А. В., Мазуркевич І. В., Костінська О. Л. Використання системи дистанційного навчання E-Science, E-Learning для підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання: методичний збірник. Біла Церква : КЗВО КОР «Академія неперервної освіти», 2018. 49 с.
3. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 240 с.
4. Вікі-сервіс «Освіта». URL: <http://www.eduwiki.urau.net> (дата звернення: 02.09.2020).
5. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посібник. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
6. Дегтяренко Т. М. Поширення ідей впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у систему спеціальної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015. № 2 (46). С. 11-21.
7. Дзюба П. А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі». Дніпро : Ліра, 2015. 24 с.
8. Дистанційна освіта: забезпечення доступності та неперервної освіти впродовж життя. *E-Learning and University Education-2017* : матеріали XLII Міжн. наук.-метод. конф., 9–10 лютого 2017 року. Полтава : ПУЕТ, 2017. 365 с.
9. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжв. вебінару, 31 березня 2017 р.. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
10. Законодавство України про туризм і готельну справу: збірник офіційних текстів законів станом на 1 лютого 2012 р. / упоряд. Ю. І. Руснак. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 242 с.
11. Келли Э. П., Фредерик М. Хесс (2013). Больше, чем реконструкция: инновации в области высшего образования. Hudson Institute Initiative on Future Innovation. URL: <http://inoi.omsu.ru/588-dvaperevoda-o-mook.html> (дата звернення: 02.09.2020).
12. Липчанський В. О., Шведчикова Т. В. Використання хмарних технологій та соціального сервісу Wiki у навчальному процесі. *Наукові записки КНТУ*. 2015. Вип.17. С. 123-130.
13. Литовка А. Класифікація інноваційної діяльності туристичного підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 14. С. 416-420.
14. Ли Юань и Стефан Пауэлл. МООК и открытое образование: значение для высшего образования. Белая книга / пер. Виталина Лаптева, ФИЯ, ОмГУ им. Ф. М. Достоевского, март 2013. С. 3-10. URL: <http://publications.cetis.ac.uk/2013/667,CETIS> (дата звернення: 02.09.2020)

15. Лупич О. О. Вітчизняний готельний оператор: суть та роль у підвищенні ефективності готельного господарства. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки*. 2016. № 24, ч. 3. С. 131–136.
16. Муковіз О. П. Основи організації дистанційного навчання у системі неперервної освіти: методичні рекомендації. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. 66 с.
17. Официальный сайт электронной платформы Moodle. URL: [https:// docs. moodle. org/ 30/ en/Pedagogy](https://docs.moodle.org/30/en/Pedagogy) (дата звернення: 07.09.2020)
18. Проект внедрения вики-сайтов в образование. URL: <http://ru.wikibooks.org/wiki> (дата звернення: 07.09.2020)
19. Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 30.10.2013 № 1518.
20. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466.
21. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси України: наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2012 № 1060.
22. Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку 0504 «Туризм»: наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2004 № 476.
23. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 638.
24. Інформаційні системи і технології в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі: підручник / М. М. Скопень, М. К. Сукач, О. П. Будя, О. І. Артеменко. Київ: Ліра-К, 2017. 764 с.
25. Уидлет С. Руководство по компетенциям. Москва : Изд-во ГИППО, 2008. 228 с.
26. Barjaktarović D. (2013). *Upravljanje kvalitetom u hotelijerstvu*, Beograd, Univerzitet Singidunum. 115 p.
27. Rumble G. & Harry K. (2018). *The Distance Teaching Universities*. London, UK : Routledge. 258 p.
28. Sánchez-Elvira Paniagua A. & Simpson O. (2018). Developing Student Support for Open and Distance Learning: The EMPOWER Project. *Journal of Interactive Media in Education*. No19. Pp. 1-10.

References

1. Bloshchyns'kyi, I. H. (2015). Sutnist' ta zmist ponyattya «dystantsiynе navchannya» v zarubizhnyi ta vitchyznyaniy naukoviy literature [The essence and content of "distance learning" in foreign and domestic scientific literature]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Vol.3, 34-38 [in Ukrainian].
2. Borbit, A.V., Mazurkevych, I.V. & Kostins'ka, O.L. (2018). *Vykorystannya systemy dystantsiynoho navchannya E-Science, E-Learning dlya pidvyshchennya kvalifikatsiyi za dystantsiynoyu formoyu navchannya: metodychnyy zbirnyk [The use of distance learning E-Science, E-Learning to improve the skills of distance learning: a methodical collection]*. Bila Tserkva : KZVO KOR «Akademiya neperervnoyi osvity» [in Ukrainian].
3. Buynyts'ka, O.P. (2012). *Informatsiyni tekhnolohiyi ta tekhnichni zasoby navchannya. [Information technologies and technical means of education]*. Kyiv : TSUL [in Ukrainian].
4. Viki-servis «Osvita» [Wiki-service "Education"]. [eduwiki.uran.net](http://www.eduwiki.uran.net). Retrieved from <http://www.eduwiki.uran.net> [in Ukrainian].
5. Vyshnivs'kyi, V.V. (2014). *Orhanizatsiya dystantsiynoho navchannya. Stvorennnya elektronnykh navchal'nykh kursiv ta elektronnykh testiv [Organization of distance learning. Creation of electronic training courses and electronic tests]*. Kyiv : DUT [in Ukrainian].
6. Dehtyarenko, T. M. (2015). Poshyrennya idey uprovozhennya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy u systemu spetsial'noyi osvity [Dissemination of ideas for the introduction of information and communication technologies in the system of special education]. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and teaching aids*, 2 (46), 11-21 [in Ukrainian].
7. Dzyuba, P. A. (2015). *Posibnyk do vyvchennya dysypliny «Metodyka vykladannya fakhovykh dysyplin v vyshchey shkoli» [Manual for the study of the discipline "Methods of teaching professional disciplines in higher education"]*. Dnipro : Lira [in Ukrainian].
8. Dystantsiyna osvita: zabezpechennya dostupnosti ta neperervnoyi osvity vprodovzh zhyttya [Distance education: ensuring accessibility and continuing education throughout life]. *E-Learning and University Education-2017: XLII Mizhnarodna nauково-metodychna konferentsia* (m. Poltava, 9–10 lyutoho 2017 roku) – *XLII International Scientific and Method Conference (365 p.)*. Poltava : PUET [in Ukrainian].

9. Dystantsiynе navchannya yak suchasna osvityna tekhnolohiya [Distance learning as a modern educational technology: materials of the interuniversity webinar] : *mizhvuzivs'kiy vebinar (m. Vinnytsya, 31 bereznia 2017 r.)* – Interuniversity Webinar (102 p.). Vinnytsya : VTEI KNTU [in Ukrainian].
10. Zakonodavstvo Ukrayiny pro turizm i hotel'nu spravu: zbirnyk ofitsiynykh tekstiv zakoniv stanom na 1 lyutoho 2012 r. [Legislation of Ukraine on tourism and hotel business: a collection of official texts of laws as of February 1, 2012] Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].
11. Kelly, É. P. & Frederyk, M. Khess (2013). Bol'she, chem rekonstruktsiya: ynnovatsyy v oblasti vyssheho obrazovannya [More than reconstruction: innovation in higher education]. Hudson Institute Initiative on Future Innovation. *inoo.omsu.ru*. Retrieved from <http://inoo.omsu.ru/588-dvaperevoda-o-mook.html>
12. Lytovka, A. (2016). Klasyfikatsiya innovatsiynoyi diyal'nosti turystychnoho pidpryemstva. [Classification of innovative activity of a tourist enterprise]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, 14, 416-420 [in Ukrainian].
13. Lypchans'kyy, V. O. & Shvedchikova, T. V. (2015). Vykorystannya khmarnykh tekhnolohiy ta sotsial'noho servisu Wiki u navchal'nomu protsesi [The use of cloud technologies and social service Wiki in the educational process]. *Naukovi zapysky KNTU – Scientific notes of KNTU, Vol.17*, 123-130 [in Ukrainian].
14. Ly Yuan' y Stefan Pauéll (2013). *MOOC and open education: Importance for higher education. White Paper*. (Vitalina Lapteva, Trns.). Nauchnie zapysky OmHU ym. F. M. Dostoevskoho [in Russian].
15. Lupych, O. O. (2016). Vitchyznyany hotel'nyy operator: sut' ta rol' u pidvyshchenni efektyvnosti hotel'noho hospodarstva [Domestic hotel operator: the essence and role in improving the efficiency of the hotel industry]. *Zbirnyk naukovykh prats' Podil's'koho derzhavnoho ahrarno-tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Collection of scientific works of Podolsk State Agrarian and Technical University. Economic sciences*, 24, is. 3, 131-136 [in Ukrainian].
16. Mukoviz, O. P. (2016). *Osnovy orhanizatsiyi dystantsiynoho navchannya u systemi neperervnoyi osvity: metodychni rekomendatsiyi [Fundamentals of distance learning in the system of continuing education: guidelines]*. Uman' : FOP Zhovtyy O. O. [in Ukrainian].
17. Ofytsyal'nyy sayt elektronnoy platformy Moodle [Official site of the electronic platform Moodle]. *docs.moodle.org*. Retrieved from [https:// docs. moodle. org/ 30/ en/ Pedagogy](https://docs.moodle.org/30/en/Pedagogy) [in Russian].
18. Proekt vnedrennya vyky-saytov v obrazovanye [Project for the implementation of wiki sites in education]. *ru.wikibooks.org/wiki*. Retrieved from <http://ru.wikibooks.org/wiki> [in Russian].
19. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 30.10.2013 № 1518 “Pro zatverdzhennya Vymoh do vyshchykh navchal'nykh zakladiv ta zakladiv pislyadyploymnoyi osvity, naukovykh, osvityno-naukovykh ustanov, shcho nadayut' osvityni posluhy za dystantsiynoyu formoyu navchannya” [Ministry of Education and Science of Ukraine Decree October 30, 2013 N 1518 “On approval of the Requirements to higher educational institutions and institutions of postgraduate education, scientific, educational and scientific institutions that provide educational services by distance learning”] [in Ukrainian].
20. Nakaz MON Ukrayiny vid 25.04.2013 № 466 “Pro zatverdzhennya Polozhennya pro dystantsiynе navchannya” [Ministry of Education and Science of Ukraine Decree of April 04, 2013 N 466 “On approval of the Regulations on distance learning”] [in Ukrainian].
21. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 01.10.2012 № 1060 “Pro zatverdzhennya Polozhennya pro elektronni osvityni resursy Ukrayiny” [Ministry of Education and Science of Ukraine Decree October 01, 2012 N 1060 “On approval of the Regulations on electronic educational resources of Ukraine”] [in Ukrainian].
22. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 14.06.2004 № 476 “Pro zatverdzhennya skladovykh haluzevykh standartiv vyshchoyi osvity z napryamu 0504 «Turizm»” [Ministry of Education and Science of Ukraine Decree June 14, 2004 N 476 “On approval of the constituent industry standards of higher education in the direction of 0504 "Tourism""] [in Ukrainian].
23. Pro skhvalennya Kontseptsii Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy rozvytku turizmu ta kurortiv na period do 2022 roku [On approval of the Concept of the State target program for the development of tourism and resorts for the period up to 2022], *rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 01.08.2013 № 638*.
24. Skopen', M.M. (2017). *Informatsiyni systemy i tekhnolohiyi v hotel'no-restorannomu ta turystychnomu biznesi: pidruchnyk [Information systems and technologies in hotel and restaurant and tourism business: a textbook]*. Kyiv : Lira-K [in Ukrainian].
25. Uyddet, S. (2008). *Rukovodstvo po kompetentsiyam [Information systems and technologies in hotel and restaurant and tourism business: a textbook]*. Moskva : Yzd-vo HYPPO [in Russian].

26. Barjaktarović, D. (2013). *Quality Management in Hospitality*. Beograd, Univerzitet Singidunum [in Serbian].
27. Rumble, G. & Harry, K. (2018). *The Distance Teaching Universities*. London, UK : Routledge [in English].
28. Sánchez-Elvira Paniagua, A. & Simpson, O. (2018). Developing Student Support for Open and Distance Learning: The EMPOWER Project. *Journal of Interactive Media in Education*, 19, 1-10. [in English].

Olexandr Skibitsky, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

National Pedagogical University named by M. Drahomanov, Kiev, Ukraine

Volodymyr Lypchanskyi, Associate Professor, PhD in Pedagogical (Candidate of Pedagogical Sciences)

Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Distance Education of Specialists in Tourist and Hotel & Restaurant Business

The phenomenon of distance learning in modern scientific and pedagogical discourse is studied. Peculiarities of distance learning organization in tourism and related branches of hotel and restaurant service are determined. An analysis of the spread of distance learning in the world. The state and prospects of the organization of the system of distance learning of specialists of the tourist branch in Ukraine are analyzed. The method of conducting a study of the organization of distance learning in domestic free economic zones is considered. The possibilities of the *Moodle* learning management system are investigated. The directions of the organization of distance learning in the course of studying of separate disciplines by students of IHE are offered. The directions of introduction of the newest innovative technologies in are outlined c system of distance education and their investment

It is specified that the prerequisites for the emergence of forms of distance learning are: a new educational paradigm that has identified priorities for the development of open education. The positive dynamics of socio-economic. scientific and technological development is depicted, such as: strengthening integration and democratic processes in education and society as a whole; informatization of education and introduction of information and communication technologies in the educational process of higher education institutions, rapid development of information technologies; the emergence of educational environments, distance learning platforms as a means of implementing the tasks of distance education.

The criteria for evaluating the quality of the electronic distance learning course have been clarified. The comparison of distance courses of pedagogical free economic zones on the basis of criteria of structural and functional examination is carried out.

To eliminate the identified shortcomings of distance learning courses in the study of disciplines in the cycle of management of restaurant and hotel and tourism business, it is necessary to develop guidelines for the preparation of electronic training courses for the study of these disciplines in the organization of distance learning.

sphere of services, forms of education, distance education, tourist business, hotel and restaurant business. information technologies in education, electronic textbook, interactive teaching methods

Одержано (Received) 17.09.2020

Прорецензовано (Reviewed) 20.10.2020

Прийнято до друку (Approved) 21.12.2020